

27.3.2007

Dnro 862/5/07

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Riitta Länsisyrjä

**LAUSUNTO EUROOPAN UNIONIN PERUSOIKEUSVIRASTON
HALLINTONEUVOSTON JÄSENEEN JA VARAJÄSENEEN NIMEÄMISTÄ
KOSKEVASSA ASIASSA**

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoani perusoikeusviraston hallintoneuvostoon nimitettävästä jäsenestä sekä tämän varajäsenestä. Lausunnossa pyydetään ottamaan huomioon perusoikeusviraston tehtävien moninaisuus sekä viraston perustamisasetuksessa hallintoneuvoston jäsenille ja varajäsenille asetetut vaatimukset.

Esitän lausuntonani seuraavaa.

Kuten lausuntopyyntöön liitettyssä 6.3.2007 päivätyssä muistiossa todetaan, viraston toimenkuva ja hallintoneuvoston tehtävät huomioon ottaen on perusteltua, että Suomessa pyrittäisiin nimeämään jäsen ja varajäsen sellaisista kansallisista organisaatioista, jotka vastaavat mahdollisimman hyvin viraston perustamisasetuksen johdannossa (neuvoston asetus [EY] nro 168/2007) viitattujen niin sanottujen YK:n Pariisin periaatteiden suosituksia. Suomen perus- ja ihmisoikeustoimijoiden voidaan muistion mukaan katsoa yhdessä hoitavan useita tällaiselle instituutiolle kuuluvista tehtävistä, mutta Suomessa ei ole tällä hetkellä kansallista perus- ja ihmisoikeusalan toimielintä, joka vastaisi sekä asemaltaan, tehtäviltään että kokoonpanoltaan Pariisin periaatteita. Tähän valvontajärjestelmän moninapaisuuteen ja siitä johtuvaan järjestelmän hajanaisuuteen on useissa yhteyksissä kiinnitetty huomiota.

Katson, että eri toimijoiden yhteistyön tiivistäminen ja koordinoiminen olisikin tärkeää. Tämä edellyttää, että maamme perus- ja ihmisoikeusvalvonnan järjestämistä pohdittaisiin kokonaisuutena tästä lähtökohdasta.

Joka tapauksessa nykyisessäkin tilanteessa hallintoneuvoston jäsenellä olisi hyvä olla riittävän laajan perus- ja ihmisoikeusasiiantuntemuksen ohella myös riittävät resurssit yhteydenpitoon keskeisiin suomalaisiin perus- ja ihmisoikeusalan toimijoihin. Neuvoston asetuksessa on määräys myös kansallisesta yhteyshenkilöstä (8 artikla). Myös perustettavat laajat yhteistyöverkostot (10 artikla) osaltaan tukevat tiedonkulun toimivuutta. Nämä säännökset turvaavat viraston yhteyksiä toisaalta kansalaisyhteiskuntaan ja yliopistotutkimukseen ja toisaalta kansallisiin viranomaisiin.

Koska Suomessa ei ole mitään yksittäistä Pariisin periaatteiden pohjalta toimivaa ihmisoikeusinstituutiota, jää mielestäni valinta hallintoneuvoston

jäseneksi riippumaan siitä, mitä periaatetta korostetaan arvioitaessa jäsenen taustaorganisaatiota.

Neuvoston asetuksessa on korostettu jäsenten riippumattomuutta yhteisön toimielimistä ja kansallisista hallituksista. Tämän vaatimuksen toteutumisen kannalta eduskunnan oikeusasiamies olisi perusteltu ratkaisu.

Vähemmistövaltuutettu käsittelee puolestaan virassaan perusoikeusviraston toiminnan keskeistä kohdealuetta eli rasismien ja muukalaisvihan torjuntaa. Riippumattomuuden ja laajan toimivallan vaatimukset eivät toisaalta hänen kohdallaan täyty parhaalla mahdollisella tavalla. Toisaalta on vielä otettava huomioon, että vähemmistövaltuutettu on toiminut perusoikeusviraston edeltäjän EUMC:n hallintoneuvostossa, jota kokemusta voidaan pitää uuden viraston perustamisvaiheessa arvokkaana.

Vaihtoehtoisesti, jos halutaan painottaa tieteellistä asiantuntemusta, yliopistojen yhteydessä toimivien perus- ja ihmisoikeusalan tutkimusinstituuttien edustajien voitaisiin katsoa täyttävän hallintoneuvoston jäsenelle tai varajäsenelle asetetut vaatimukset.

Päädyn esittämään tässä vaiheessa, kunnes kansallisesti on ratkaistu kansallisen ihmisoikeusinstituution perusrakenteista, että hallintoneuvoston jäseneksi nimetään vähemmistövaltuutettu Mikko Puumalainen.